

Handläggare
Mari Fagerholm
Telefon: 08-508 281 63

Till
Miljö- och hälsoskyddsämnden
2015-05-19 p 15

Märkning av biocidbehandlade varor

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten för kännedom till besökta butiker, Kemikalieinspektionen och till berörda branschorganisationer

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Christer Edvardsson
Enhetschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm, Malmö och Helsingborg samarbetar kring kemikalietillsynen med fokus på kemikalier i varor. Flera projekt som handlar om varutillsyn i detaljhandeln har genomförts. I projekten har förvaltningarna också kontakt med Kemikalieinspektionen.

I denna rapport redovisas ett tillsynsprojekt där förvaltningarna har kontrollerat märkningen på biocidbehandlade varor. Syftet med projektet har varit, förutom att kontrollera märkningen, att kontrollera butikernas kunskap om reglerna för märkning av biocidbehandlade varor. Det har också varit att ta reda på vilka rutiner som butikerna har för att uppfylla regelverket.

Varor som är behandlade med biocider regleras i förordning (EU nr 528/2012) som började gälla den 1:a september 2013. I Art 58 (3) finns regler om märkning av biocidbehandlade varor, vilket innebär att en vara som behandlats med eller som innehåller biocidprodukter, ska märkas med viss information om en biocidegenskap påstås. Märkningen ska vara synlig, hållbar och vara på svenska.

Den ska innehålla uppgifter om att varan är behandlad, det ingående aktiva ämnet och ändamålet med behandlingen. Dessutom ska relevanta bruksanvisningar och eventuella försiktighetsåtgärder finnas i märkningen.

Det finns även en informationsplikt kopplat till biocidbehandlade varor, Art 58(5). Leverantören av den behandlade varan, ska på en konsuments begäran, inom 45 dagar kostnadsfritt tillhandahålla konsumenten uppgifter om biocidbehandling av den behandlade varan.

Biocider är kemiska ämnen som har sådana egenskaper att de dödar eller oskadliggör levande organismer. Vanliga biocider i varor är silverjoner och triklosan. Många biocider är även farliga för andra organismer än målorganismerna och de är farliga för miljön. Genom biocidbehandlingen får varor egenskaper som t.ex. minskar lukt eller hämmar bakterietillväxt. Biocider förekommer i flera typer av varor t.ex. skor, sportkläder och kylskåp och marknadsförs med påståenden som ”antibakteriell”, ”motverkar dålig lukt” eller ”prevent bacteria”.

Resultat

I projektet besöktes totalt 26 butiker, varav nio i Stockholm. De varor som kontrollerades fanns i cykelbutiker, sport- och friluftsbutiker, el- och vitvarubutiker och inredningsbutiker m.fl. En butik som besöktes sålde babyprodukter. Totalt kontrollerades 25 biocidbehandlade varor.

Resultaten visar att det finns mycket lite kännedom om märkningsreglerna i butikerna och att det därför heller inte fanns några rutiner att kontrollera märkningen på de biocidbehandlade varor som köps in. Majoriteten av butikerna litar på att deras leverantörer uppfyller de regler som finns och förlitar sig på att leverantörerna eller huvudkontoren håller sig uppdaterade om reglerna som gäller för märkning av biocider.

Alla varor som kontrollerades hade brister i märkningen. De vanligaste bristerna var att det saknades märkning på svenska och uppgifter om det ingående aktiva ämnet.

Förvaltningens synpunkter

Det kan konstateras att det finns många olika typer av varor som är biocidbehandlade och att de är dåligt märkta. Något som är oroväckande är att det finns produkter riktade till ammande kvinnor, som till exempel amningsinlägg, och varor riktade till barn som är biocidbehandlade.

Nyttan av användningen av biocider i varor är ifrågasatt. Även effekten av behandlingen är inte alltid tydlig. Genom vanlig hygien kan smittorisker och förutsättningar för bakterietillväxt minskas. Dessutom visade resultaten från projekten att det i stort sett inte fanns någon efterfrågan på biocidbehandlade varor i de butiker som besöktes.

En erfarenhet från projektet var att det var svårt att veta vilka varor som är behandlade med biocider och därmed ska vara märkta. Många varor kan verka antibakteriellt p.g.a. fysikaliska egenskaper som till exempel en mycket glatt yta som inte är gynnsam för bakterietillväxt. Även materialens inneboende egenskaper kan verka antibakteriellt, exempel på ett sådant material är bambufiber. För dessa varor krävs ingen märkning enligt förordning (EU nr 528/2012), trots att dessa varor marknadsförs med liknande påståenden som för behandlade varor.

För konsumenten blir det svårt att urskilja varor som faktiskt är behandlade. Dessutom kan det finnas varor som är behandlad med biocider utan att behöva märkas. Enligt Art. 58 (3) andra stycket, gäller märkningsplikten endast för de varor där det finns ett påstående, ett så kallat "claim" t.ex. antibakteriellt eller "odor reducing". Det innebär att en vara kan vara behandlad men inte behöva märkas, om det inte finns ett "claim". Konsumenten får då inte uppgifter om behandlingen och hur de ska handskas med varan för att minska miljö- och hälsorisker.

Om syftet med märkningsreglerna för biocidbehandlade varor är att upplysa konsumenten och minska onödig behandling och kemikalieanvändning, fyller inte reglerna riktigt den funktionen. Märkningsreglerna borde istället vara beroende av behandlingen av varan.

Slut.

Bilaga:
Rapport märkning av biocidbehandlade varor 2015